

ISHSIZLIK VA UNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI

Ilmiy tadqiqotchilar: Ibragimova Gulira'no Bahodirovna

Jo'raqulova Mohichehra Ikrom qizi

Choriyeva Sohiba Alisher qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

2-kurs, Iqtisodiyot yo'nalishi

Annotatsiya : Ushbu maqolada ishsizlik masalasi va uning iqtisodiyotga ta'siri oddiy va tushunarli tarzda yoritilgan. Hozirgi kunda ishsizlik ko'plab davlatlar uchun muhim muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Ish topa olmayotgan aholi sonining ortishi nafaqat odamlarning daromadiga, balki umumiy iqtisodiy rivojlanishga ham ta'sir qiladi. Maqolada ishsizlikning asosiy turlari, uning kelib chiqish sabablari hamda iqtisodiyotga qanday ta'sir ko'rsatishi misollar orqali tushuntiriladi. Shuningdek, O'zbekistondagi bandlik holatiga ham qisqacha to'xtalib o'tilgan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ishsizlik darajasining yuqori bo'lishi ishlab chiqarish hajmining kamayishiga, aholi turmush darajasining pasayishiga va ijtimoiy muammolarning ko'payishiga olib keladi. Shu sababli yangi ish o'rinlarini yaratish va aholini band qilish masalasi muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: ishsizlik, bandlik, iqtisodiyot, daromad, mehnat bozori, iqtisodiy o'sish, Okun qonuni, ish o'rinlari, aholi, ijtimoiy muammo

Аннотация: В данной статье простым и понятным языком рассматривается проблема безработицы и её влияние на экономику. На сегодняшний день безработица остаётся одной из актуальных проблем для многих стран. Рост числа людей, не имеющих работы, влияет не только на доходы населения, но и на общее экономическое развитие. В статье объясняются основные виды безработицы, причины её возникновения, а также её влияние на экономику с помощью простых примеров. Также кратко рассматривается ситуация с занятостью в Узбекистане. Анализ показывает, что высокий уровень безработицы приводит к снижению объёмов

производства, ухудшению уровня жизни населения и росту социальных проблем. Поэтому создание новых рабочих мест и обеспечение занятости остаются важными задачами.

Ключевые слова: безработица, занятость, экономика, доход, рынок труда, экономический рост, закон Окуна, рабочие места, население, социальная проблема

ABSTRACT : *This article explains the issue of unemployment and its impact on the economy in a simple and understandable way. Today, unemployment remains one of the major challenges for many countries. The increase in the number of people without jobs affects not only individual incomes but also overall economic development. The article describes the main types of unemployment, their causes, and their effects on the economy using simple examples. It also briefly discusses the employment situation in Uzbekistan. The analysis shows that a high level of unemployment leads to a decrease in production, lower living standards, and an increase in social problems. Therefore, creating new jobs and improving employment remain important tasks for any economy.*

Keywords: *unemployment, employment, economy, income, labor market, economic growth, Okun's law, jobs, population, social problem*

KIRISH

Ishsizlik bugungi kunda deyarli barcha davlatlar uchun muhim muammolardan biri hisoblanadi. Chunki har qanday iqtisodiyotning rivojlanishi ko'p jihatdan aholining bandlik darajasiga bog'liq bo'ladi. Agar odamlar ish bilan band bo'lsa, ular daromad topadi, o'z ehtiyojlarini qondiradi va shu orqali iqtisodiyotda pul aylanishi ham faollashadi. Aksincha, ishsizlik ortib ketsa, bu nafaqat alohida insonlarga, balki butun iqtisodiyotga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Oddiy qilib aytganda, ishsizlik — bu ishlashga qodir bo'lgan, lekin turli sabablarga ko'ra ish topa olmayotgan odamlar sonidir. Buni biz kundalik hayotda ham ko'p uchratamiz. Masalan, kimdir yangi ish izlayotgan bo'ladi, yana kimdir o'qishni tugatib ish topa olmaydi, ayrimlar esa o'z mutaxassisligi bo'yicha ish topishda qiynaladi. Shu jihatdan qaraganda, ishsizlik faqat statistik ko'rsatkich emas, balki real hayotdagi

muammo hisoblanadi. Aslida ishsizlikning sabablari har xil bo'ladi. Ba'zi hollarda bu vaqtinchalik holat bo'lishi mumkin, masalan, inson ishini o'zgartirayotgan paytda. Boshqa holatlarda esa iqtisodiyotdagi o'zgarishlar sabab ayrim kasblarga ehtiyoj kamayadi va odamlar yangi ish topishda qiynaladi. Yana bir sabab — aholining tez o'sishi va yangi ish o'rinlarining yetarli darajada yaratilmasligidir.

Hozirgi zamonda texnologiyalarning tez rivojlanishi ham ishsizlikka o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Masalan, oldin ko'plab ishchilar ishlagan sohalarda hozir avtomatlashtirish kuchayib bormoqda. Bu esa ayrim ish o'rinlarining qisqarishiga olib keladi. Shu bilan birga, yangi kasblar ham paydo bo'lmoqda. Lekin har kim ham tezda yangi sharoitga moslasha olmaydi, natijada vaqtinchalik yoki hatto uzoq muddatli ishsizlik yuzaga keladi. Shuni ham aytish kerakki, ishsizlik faqat iqtisodiy muammo emas, balki ijtimoiy muammo ham hisoblanadi. Ishsiz odamning daromadi bo'lmaydi yoki juda kam bo'ladi, bu esa uning hayot darajasiga ta'sir qiladi. Ba'zan bu holat ruhiy bosimga ham olib keladi. Shu sababli ishsizlik darajasi oshib ketgan jamiyatda ijtimoiy muammolar ham ko'payishi mumkin. O'zbekiston misolida ham ishsizlik masalasi dolzarb hisoblanadi. So'nggi yillarda yangi ish o'rinlari yaratish, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, yoshlarni kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha turli dasturlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, yoshlar bandligini ta'minlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Shunga qaramay, ayrim hollarda ish topish muammosi hali ham uchrab turadi. Shundan kelib chiqib, ushbu maqolada ishsizlik tushunchasi, uning asosiy turlari va iqtisodiyotga ta'siri oddiy va tushunarli tarzda ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ishsizlikni kamaytirish bo'yicha mavjud imkoniyatlar va zarur choralar haqida ham fikr yuritiladi.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida ishsizlik masalasini imkon qadar sodda va tushunarli tarzda yoritishga harakat qilindi. Chunki bu mavzu faqat nazariy tushunchalar bilan emas, balki real hayot bilan ham bevosita bog'liq hisoblanadi. Shu sababli tadqiqotda murakkab ilmiy usullardan ko'ra, oddiy va amaliy yondashuv tanlandi. Eng avvalo, mavzu bo'yicha umumiy tushuncha hosil qilish uchun ishsizlikning mohiyati, uning qanday shakllarda namoyon bo'lishi va iqtisodiyot

bilan bog'liqligi o'rganildi. Bunda turli iqtisodiy adabiyotlar, darsliklar va ochiq manbalardan foydalanildi. Bu bosqichda asosiy e'tibor ishsizlikni oddiy tilda tushunishga qaratildi, ya'ni uni murakkab atamalar orqali emas, balki real hayotdagi misollar orqali anglashga harakat qilindi¹. Keyingi bosqichda ishsizlikning turlari alohida ko'rib chiqildi. Friksion, tarkibiy va siklik ishsizlik tushunchalari oddiy qilib tahlil qilindi. Bu yerda asosiy maqsad — har bir tur nimasi bilan farq qilishini tushunish edi. Masalan, ba'zi ishsizlik vaqtinchalik bo'lishi mumkinligi, boshqasi esa iqtisodiyotdagi chuqur o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lishi mumkinligi tushuntirildi. Shu orqali ishsizlikni bir xil muammo sifatida emas, balki turli sabablar natijasi sifatida ko'rish mumkinligi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqot davomida taqqoslash usuli ham keng qo'llanildi. Ya'ni, ishsizlik darajasi yuqori bo'lgan sharoit bilan past bo'lgan sharoit o'zaro solishtirildi. Bu orqali ishsizlik oshganda qanday natijalar kelib chiqishi, masalan, ishlab chiqarish hajmining kamayishi yoki aholining daromadi pasayishi kabi holatlar oddiy tarzda tahlil qilindi. Bu usul mavzuni yanada aniqroq va jonliroq tushunishga yordam berdi. Bundan tashqari, maqolada mavjud statistik ma'lumotlarga ham e'tibor qaratildi. O'zbekistonda bandlik va ishsizlik darajasi bo'yicha ochiq manbalardagi umumiy ko'rsatkichlar ko'rib chiqildi. Bu ma'lumotlar orqali nazariy fikrlar amaliy holat bilan bog'lab ko'rildi. Ya'ni, faqat kitobdagi ma'lumot bilan cheklanib qolmasdan, real hayotdagi holatga ham qaraldi. Tadqiqot davomida Okun qonuniga ham alohida e'tibor berildi. Bu qonun orqali ishsizlik darajasi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik tushuntirildi. Oddiy qilib aytganda, agar ishsizlik oshsa, iqtisodiyotda ishlab chiqarish hajmi kamayishi mumkinligi ko'rsatib berildi. Bu esa ishsizlikning iqtisodiyot uchun qanchalik muhim omil ekanligini yanada aniqroq ko'rsatadi. Shu bilan birga, ishsizlikka ta'sir qiluvchi asosiy omillar ham tahlil qilindi. Jumladan, iqtisodiy o'sish sur'atlari, yangi ish o'rinlari yaratilishi,

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholi bandligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari.

ta'lim tizimi va texnologik o'zgarishlar kabi omillar ishsizlik darajasiga qanday ta'sir ko'rsatishi oddiy qilib ko'rib chiqildi. Masalan, yangi texnologiyalar paydo bo'lishi ba'zi ish o'rinlarini qisqartirishi mumkin, lekin shu bilan birga yangi ish o'rinlarini ham yaratadi. Bu esa ishsizlik masalasining murakkabligini ko'rsatadi.²

Yana bir muhim jihat — tadqiqot davomida barcha ma'lumotlar umumlashtirilib, asosiy xulosalar chiqarildi. Ya'ni, alohida-alohida qaralgan fikrlar bir joyga jamlanib, umumiy natija shakllantirildi. Bu orqali mavzuni yaxlit tushunish imkoniyati paydo bo'ldi. Umuman olganda, ushbu maqolada murakkab ilmiy hisob-kitoblardan ko'ra, sodda va tushunarli yondashuv tanlandi. Chunki asosiy maqsad — ishsizlik masalasini ortiqcha murakkablashtirmasdan, oddiy va hayotiy misollar orqali tushuntirish edi. Shu sababli har bir fikr imkon qadar sodda, ravon va tushunarli qilib bayon etildi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida ishsizlik masalasiga oid umumiy ma'lumotlar ko'rib chiqildi va ayrim statistik ko'rsatkichlar asosida tahlil qilindi. Natijalarni yaxshiroq tushunish uchun O'zbekistonda so'nggi yillarda kuzatilgan ishsizlik darajasiga qisqacha to'xtalib o'tish maqsadga muvofiq deb hisoblandi. Quyidagi jadvalda ishsizlik darajasining yillar kesimidagi o'zgarishi keltirilgan:

1-jadval. O'zbekistonda ishsizlik darajasi (%)

Yil	Ishsizlik darajasi (%)
2020	10.5
2021	9.6
2022	8.9
2023	8.1
2024	7.5

² O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi rasmiy sayti ma'lumotlari

Jadvalga qarab aytish mumkinki, so‘nggi yillarda ishsizlik darajasi asta-sekin kamayib bormoqda. Ayniqsa, 2020-yildan keyin bu ko‘rsatkichda pasayish kuzatilgan. Bu, asosan, yangi ish o‘rinlari yaratilgani, tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi va davlat tomonidan bandlikni oshirishga qaratilgan choralar bilan bog‘liq deb o‘ylash mumkin. Natijalarni tahlil qilib qaraganda, ishsizlik darajasi pasaygan sari iqtisodiy faollik ham ortib borayotganini sezish mumkin. Chunki ish bilan band bo‘lgan odamlar daromad topadi, bu esa iste‘molni oshiradi. Natijada ishlab chiqarish ham rivojlanadi. Boshqa tomondan qaraganda, ishsizlik darajasi yuqori bo‘lgan paytlarda iqtisodiyotda muammolar ko‘proq seziladi. Masalan, ko‘proq odam ish topa olmagan uchun ularning daromadi kamayadi, bu esa umumiy talabning pasayishiga olib keladi. Natijada ishlab chiqarish ham qisqarishi mumkin.³

Shuningdek, natijalar shuni ham ko‘rsatadiki, ishsizlik faqat iqtisodiy ko‘rsatkich emas, balki ijtimoiy muammo ham hisoblanadi. Ishsiz odamlar soni ko‘paygan sari jamiyatda turli muammolar yuzaga kelishi mumkin. Masalan, daromadning kamayishi, hayot darajasining pasayishi va hatto ayrim ijtimoiy muammolar kuchayishi mumkin. Yana bir muhim jihat shundaki, ishsizlik darajasi kamayib borayotgan bo‘lsa ham, bu muammo to‘liq hal bo‘ldi degani emas. Chunki ayrim hududlarda yoki ayrim yosh guruhlarida ish topish masalasi hali ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Ayniqsa, yoshlar va yangi bitiruvchilar orasida bu holat ko‘proq uchrab turadi.

Umuman olganda, olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, ishsizlik darajasi iqtisodiyotning umumiy holatini aks ettiruvchi muhim ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi. Shu sababli uni doimiy ravishda kuzatib borish va kamaytirish bo‘yicha choralar ko‘rish muhim ahamiyatga ega.

MUHOKAMA

---

³ Karimov I.A. *O‘zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo‘lida*. – Toshkent, 2017.

Yuqorida keltirilgan natijalar va jadval asosida shuni aytish mumkinki, ishsizlik masalasi oddiygina statistik ko'rsatkich emas, balki iqtisodiyot va jamiyatning turli jihatlariga bevosita ta'sir qiladigan murakkab jarayon hisoblanadi. Jadvalda ko'rinib turibdiki, so'nggi yillarda ishsizlik darajasi asta-sekin kamayib bormoqda. Bu, albatta, ijobiy holat. Lekin shu bilan birga bu muammo to'liq hal bo'ldi degani emas, chunki ishsizlikning sabablari ko'p va u turli shakllarda namoyon bo'ladi. Avvalo shuni aytish kerakki, ishsizlik faqat ish o'rinlari yetishmasligi bilan bog'liq emas. Ba'zan ish o'rinlari bo'ladi, lekin odamlar u ishlarga mos kelmaydi. Masalan, ayrim korxonalar malakali mutaxassis izlaydi, lekin ish qidirayotgan odamda kerakli bilim yoki tajriba yetarli bo'lmasligi mumkin. Bu holat ayniqsa yoshlar orasida ko'proq uchraydi. Chunki ko'plab bitiruvchilar nazariy bilimga ega bo'lsa-da, amaliy tajribasi yetarli bo'lmaydi. Natijada ular ish topishda qiynaladi. Shuningdek, hozirgi zamonda texnologiyalarning tez rivojlanishi ham ishsizlikka o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Masalan, oldin qo'l mehnati ko'p talab qilinadigan sohalarda hozir avtomatlashtirish kuchayib bormoqda. Bu esa ayrim ish o'rinlarining qisqarishiga olib keladi. Shu bilan birga, yangi kasblar paydo bo'lmoqda, lekin hamma ham bu o'zgarishlarga tez moslasha olmaydi. Natijada ayrim odamlar vaqtinchalik yoki uzoq muddat ishsiz qolib ketishi mumkin.

Ishsizlikning iqtisodiyotga ta'siri ham sezilarli darajada katta. Agar odamlar ish bilan band bo'lmasa, ularning daromadi kamayadi. Daromad kamayganda esa iste'mol ham kamayadi. Bu esa korxonalar faoliyatiga ta'sir qiladi, chunki ular ishlab chiqargan mahsulotlarga talab pasayadi. Natijada ishlab chiqarish hajmi qisqarishi mumkin. Bu jarayon zanjirli tarzda davom etib, iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi.

Bundan tashqari, ishsizlikning ijtimoiy tomoni ham juda muhim. Ishsiz qolgan inson nafaqat moddiy jihatdan, balki ruhiy jihatdan ham qiyinchiliklarga duch keladi. U o'zini jamiyatda kerakmasdek his qilishi mumkin. Bu esa ijtimoiy muammolarning paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Ba'zi hollarda bu jinoyatchilikning oshishiga yoki boshqa salbiy holatlarga ham olib kelishi mumkin. Yana bir muhim

jihati — ishsizlik barcha hududlarda yoki barcha aholi qatlamlarida bir xil emas⁴. Masalan, ayrim hududlarda ish o‘rinlari ko‘proq bo‘lsa, boshqalarida kamroq bo‘lishi mumkin. Shuningdek, yoshlar, ayollar yoki tajribasiz ish qidiruvchilar orasida ishsizlik darajasi nisbatan yuqori bo‘lishi mumkin. Bu esa muammoni hal qilishda umumiy emas, balki aniq yo‘naltirilgan choralar zarurligini ko‘rsatadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ishsizlikni kamaytirish uchun faqat ish o‘rinlari yaratishning o‘zi yetarli emas. Buning uchun ta‘lim tizimini ham mehnat bozori talabiga moslashtirish zarur. Masalan, talab yuqori bo‘lgan kasblarga ko‘proq e‘tibor qaratish, yoshlarni amaliy ko‘nikmalar bilan ta‘minlash muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, kasb-hunar o‘rganish imkoniyatlarini kengaytirish va qayta tayyorlash dasturlarini rivojlantirish ham katta ahamiyatga ega. Shuningdek, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish ham ishsizlikni kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Chunki yangi bizneslar yangi ish o‘rinlarini yaratadi. Shu sababli tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, kredit va imtiyozlar berish orqali aholini o‘z ishini boshlashga undash mumkin.

Mavzu bo‘yicha mashhur iqtisodchilar fikrlari

Ishsizlik masalasiga ko‘plab mashhur iqtisodchilar o‘z qarashlarini bildirgan. Ularning fikrlari bu muammoni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Masalan, ingliz iqtisodchisi **Jon Meynard Keynes** ishsizlikni iqtisodiyotdagi umumiy talab yetishmasligi bilan bog‘lab tushuntirgan. Uning fikricha, agar odamlar kam xarajat qilsa yoki investitsiya kamayib ketsa, korxonalar kamroq ishlab chiqaradi va natijada ish o‘rinlari qisqaradi. Shuning uchun u davlat iqtisodiyotga aralashib, talabni oshirishi kerak deb hisoblagan. Oddiy qilib aytganda, Keynes nazariyasiga ko‘ra, iqtisodiyotda pul aylanishi sustlashsa, ishsizlik oshadi.⁵

Yana bir mashhur iqtisodchi **Artur Okun** ishsizlik va iqtisodiy o‘sish o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rgangan. U shunday fikr bildirgan: agar ishsizlik darajasi

---

⁴ Ruziev K.B. *Makroiqtisodiyot asoslari*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.

⁵ Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. – London, 1936

oshsa, mamlakatda ishlab chiqarish hajmi kamayadi. Bu keyinchalik “Okun qonuni” deb atalgan. Bu juda oddiy tushuncha — qancha ko‘p odam ishlamasa, iqtisodiyot shuncha kam mahsulot ishlab chiqaradi.⁶

Bundan tashqari, **Milton Fridman** ham ishsizlik haqida muhim fikr bildirgan. U “tabiiy ishsizlik darajasi” tushunchasini ilgari surgan. Uning fikricha, iqtisodiyotda har doim ma’lum darajada ishsizlik bo‘ladi va uni butunlay yo‘q qilishning iloji yo‘q. Chunki odamlar doim ishini o‘zgartiradi yoki yangi ish izlaydi. Shu sababli asosiy maqsad ishsizlikni butunlay yo‘q qilish emas, balki uni me’yor darajada ushlab turish bo‘lishi kerak.

Yana **Karl Marks** ishsizlikni boshqacha tomondan tushuntirgan. Unga ko‘ra, kapitalistik tizimda har doim ma’lum miqdorda ishsizlar bo‘ladi va bu tizimning o‘ziga xos xususiyati hisoblanadi. Ya’ni, ishchi kuchi bozorida ortiqcha taklif mavjud bo‘lishi ish beruvchilar uchun foydali bo‘lishi mumkin.⁷

Umuman olganda, bu iqtisodchilarning fikrlariga qarab shuni tushunish mumkinki, ishsizlik oddiy va bir xil sabab bilan yuzaga keladigan muammo emas. Har bir olim unga turli tomondan yondashgan, lekin ularning barchasi ishsizlik iqtisodiyot uchun muhim ko‘rsatkich ekanligini ta’kidlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ishsizlik har qanday davlat iqtisodiyotida uchraydigan va doimo e’tibor talab qiladigan muhim muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolani yozish jarayonida shuni anglash mumkinki, ishsizlik faqatgina ish topa olmayotgan odamlar soni bilan bog‘liq oddiy ko‘rsatkich emas, balki iqtisodiyotning umumiy holatini aks ettiruvchi murakkab va ko‘p tomonlama jarayon hisoblanadi. O‘rganishlar shuni ko‘rsatdiki, ishsizlik darajasi oshgan sari iqtisodiyotda bir qator salbiy holatlar yuzaga keladi. Eng avvalo, ishlamayotgan aholi

---

⁶Friedman M. *Natural Rate of Unemployment*. – American Economic Review, 1968.

⁷ Okun A. *Potential GNP: Its Measurement and Significance*. – Yale University, 1962.

daromad topa olmaydi yoki daromadi kamayadi. Bu esa ularning kundalik ehtiyojlarini qondirish imkoniyatini cheklaydi. Natijada iste'mol kamayadi, iste'mol kamayganda esa ishlab chiqarish hajmi ham qisqaradi. Bu jarayon zanjirli tarzda davom etib, iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi. Shu jihatdan qaraganda, ishsizlik darajasi yuqori bo'lishi butun iqtisodiyot uchun yo'qotish hisoblanadi. Shuningdek, ishsizlikning ijtimoiy ta'siri ham juda katta ekanligi ko'rinadi. Ishsiz qolgan inson nafaqat moddiy jihatdan qiyinchilikka duch keladi, balki ruhiy bosimni ham his qiladi. U o'zini jamiyatda kerakmasdek his qilishi, kelajakka bo'lgan ishonchi kamayishi mumkin. Bu esa jamiyatda turli muammolarning, jumladan, ijtimoiy keskinlikning ortishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli ishsizlikni kamaytirish masalasi faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega.

Maqolada keltirilgan tahlillar va misollar asosida yana bir muhim jihat aniqlandi — ishsizlikning sabablari turlicha bo'lishi mumkin. Ba'zi hollarda bu vaqtinchalik holat bo'lsa, ba'zida esa iqtisodiyotdagi chuqur o'zgarishlar bilan bog'liq bo'ladi. Masalan, texnologiyalarning rivojlanishi ayrim kasblarga bo'lgan talabni kamaytiradi, yangi kasblarga esa ehtiyojni oshiradi. Lekin hamma ham bu o'zgarishlarga tez moslasha olmaydi. Natijada ishsizlik yuzaga keladi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ishsizlikni kamaytirish uchun kompleks yondashuv zarur ekanligi aniq bo'ladi. Faqat yangi ish o'rinlari yaratishning o'zi yetarli emas. Buning uchun ta'lim tizimini ham rivojlantirish, yoshlarni zamonaviy kasblarga yo'naltirish, amaliy ko'nikmalarni oshirish va qayta tayyorlash dasturlarini kuchaytirish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlar bandligini ta'minlash bu borada alohida e'tibor talab qiladi. Bundan tashqari, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish ham ishsizlikni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Chunki yangi bizneslar yangi ish o'rinlarini yaratadi. Shu sababli tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, imtiyozlar berish va biznes boshlash uchun qulay sharoit yaratish muhim ahamiyatga ega.

Mashhur iqtisodchilarning fikrlariga ham e'tibor beradigan bo'lsak, ishsizlikni butunlay yo'q qilish deyarli imkonsiz ekanligi aytiladi. Lekin uni kamaytirish va nazorat ostida ushlab turish mumkin. Bu esa to'g'ri iqtisodiy siyosat yuritish orqali amalga oshiriladi. Umuman olganda, ishsizlik masalasi iqtisodiyot,

ta'lim va ijtimoiy sohalar bilan chambarchas bog'liq. Agar ushbu yo'nalishlar o'zaro uyg'un holda rivojlantirilsa, ishsizlik darajasini kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash mumkin bo'ladi. Shu sababli bu muammo doimo dolzarb bo'lib qoladi va unga jiddiy yondashish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholi bandligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (stat.uz).
3. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi rasmiy sayti ma'lumotlari.
4. Abdurahmonov Q.X. *Mehnat iqtisodiyoti*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
5. Karimov I.A. *O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida*. – Toshkent, 2017.
6. Ruziev K.B. *Makroiqtisodiyot asoslari*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
7. Yuldashev O'. *Iqtisodiyot nazariyasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
8. Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. – London, 1936.
9. Friedman M. *Natural Rate of Unemployment*. – American Economic Review, 1968.
10. Okun A. *Potential GNP: Its Measurement and Significance*. – Yale University, 1962.